

STÁTNÍ ZÁVĚREČNÁ ZKOUŠKA V BAKALÁŘSKÉM STUDIJNÍM PROGRAMU VYCHOVATELSTVÍ

Název předmětu zkoušky: OSZB139 Základy pedagogiky a psychologie pro vychovatele

Student/ka si vylosuje dvě otázky, jednu z okruhu A, jednu z okruhu B.

Okruh A

1. Výchova a vzdělávání – vysvětlení obsahu pojmů, jejich vzájemný vztah. Pojmy edukace a edukační realita.
2. Státní správa a samospráva ve školství, základní školská legislativa.
3. Přehled vývoje názorů na výchovu a vzdělávání v minulosti. Výchovný ideál starověku, středověku a novověku.
4. Charakteristika a obsahová náplň sociální pedagogiky, význam sociálněpedagogických poznatků pro vychovatele.
5. Pedagogika jako věda, struktura pedagogiky. Předmět studia základních pedagogických disciplín, hraniční a spolupracující vědy.
6. Environmentální, multikulturní a mediální výchova – význam, vývoj, pojetí, cíle; začlenění těchto aspektů výchovy do školního života.
7. Pedagogicko-psychologická specifika vzdělávání dospělých, základní principy vzdělávání dospělých. Požadavky na vzdělavatele, resp. vychovatele dospělých.
8. Významní představitelé sociální pedagogiky – Makarenko, Bosco, Korczak; přínos jejich díla pro současnou výchovu.
9. Filozofické základy výchovy, význam filozofie pro reflexi činnosti pedagogického pracovníka; významné osobnosti filozofie výchovy.
10. Současná evropská rodina – definice, charakteristika, popis nejvýraznějších proměn rodinného života a jejich vliv na školu.

11. Pedagogičtí pracovníci v ČR. Kvalifikační a jiné požadavky na pedagogické pracovníky působící v oblasti povinné školní docházky.
12. Celoživotní dimenze vzdělávání a celoživotní učení, profesní rozvoj pedagogických pracovníků.
13. Soudobé trendy ve vzdělávání – délka školní docházky, prostupnost vzdělávacího systému, integrace a segregace žáků, přístup k terciárnímu vzdělávání.
14. Vzdělávací systém České republiky. Počáteční vzdělávání v ČR (klasifikace podle ISCED). Příklady institucí poskytující jednotlivé stupně vzdělání.
15. Aktuální problémy českého školství z pohledu školy a rodiny.
16. Prevence sociálně nežádoucích jevů ve škole, náplň práce školního metodika prevence a výchovného poradce. Prevence závislosti a delikventního chování.
17. Etika v životě člověka. Morální rozvoj osobnosti, role výchovy, metody etické výchovy. Etická dilemata v práci učitele a vychovatele.
18. Problematika sociální patologie, různé přístupy k sociálně nežádoucímu chování a jejich odraz v praxi. Nejčastější projevy sociální patologie v dětských kolektivech.
19. Charakteristika a obsahová náplň speciální pedagogiky, význam speciálněpedagogických poznatků pro pedagogické pracovníky.
20. Ochrana zdraví jako pedagogický problém: výchova ke zdraví a zdravému životnímu stylu, bezpečnost ve škole, zásady předlékařské první pomoci.

Okruh B

1. Podpůrný systém ve školství (poradenské systémy, diagnostická a informační centra, úloha výchovného poradce) Pedagogicko-psychologický poradenský systém v České republice.
2. Základní charakteristiky osobnosti člověka, determinanty osobnosti, struktura osobnosti, možnosti školy v ovlivňování osobnosti žáka.
3. Proces socializace, jeho význam pro člověka a společnost. Úloha školy a rodiny v socializaci dítěte, rozdíly v rodinné a školní socializaci.
4. Motivace ve škole, vymezení pojmů motivace, potřeba, motiv, motivační konflikt. Druhy motivace uplatňující se ve školní práci.
5. Specifické poruchy učení. Stručné charakteristiky dyslexie, dysgrafie, dysortografie a dyskalkulie. Přístup školy k žákovi se SPU.

6. Význam učení pro život člověka. Základní druhy učení – senzomotorické, kognitivní, sociální. Základní principy učení – učení pokusem a omylem, vhladem, posilováním, nápodobou a identifikací.
7. Autorita a její přijetí skupinou, autorita učitele, autorita vychovatele.
8. Teorie psychického vývoje. Citlivá období, krizová a zlomová období ve vývoji, úkoly učitele, které s tím souvisí. Deprivace a subdeprivace.
9. Pojem problémové chování a specifické poruchy chování. Možné příčiny problémového chování. Projevy problémového chování. Možnosti nápravy problémového chování. Postup školy vůči dítěti s problémovým chováním.
10. Inteligence a intelekt. Vlohy a schopnosti, nadání. Práce s nadanými žáky.
11. Vývoj vnímání a myšlení. Charakteristika jednotlivých vývojových etap, jejich věkové vymezení. Možné problémy ve vývoji a možnosti pozitivního ovlivnění.
12. Náročné situace v životě dítěte. Krize a jejich typy. Možnosti vyrovnávání se s náročnými životními situacemi.
13. Stresové situace ve škole, stres – jeho příčiny, projevy a důsledky. Prevence nadměrné duševní zátěže žáků.
14. Postoje, předsudky, stereotypy. Složky postoje, utváření a změny postojů. Pojem předsudek a stereotyp, jejich vliv na komunikaci učitele a žáků, rodičů atd.
15. Metody pedagogicko-psychologické diagnostiky v práci vychovatele, etika práce s pedagogicko-psychologickými diagnostickými nástroji.
16. Verbální a neverbální komunikace. Možné problémy v komunikaci mezi pedagogickými pracovníky a žáky – jejich příčiny a řešení. Zásady efektivní komunikace.
17. Charakteristiky sociální skupiny. Třídění skupin podle hlavních kritérií. Sociální dynamika, sociální struktura ve skupině.
18. Charakteristika mladšího školního věku. Hlavní změny v jednotlivých vývojových oblastech, zejména v oblasti kognitivní a osobnostně-sociální.
19. Charakteristika současné rodiny. Vliv rodiny na vývoj a formování osobnosti dítěte. Výchovné styly v rodině. Vztah rodiny ke škole.
20. Charakteristika období pubescence a adolescence. Hlavní změny v jednotlivých vývojových oblastech, zejména v oblasti kognitivní a osobnostně-sociální. Vztahy k rodičům, k učitelům a k vrstevnickým skupinám.